

Anto GAVRIĆ (ur.), *Ljubav prema istini*. Zbornik u čast prof. dr. sc. Tome Vereša O. P., Zagreb: Dominikanska naklada Istina, 2000., 447 str.

Prošle je godine proslavio 70. rođendan ugledni filozof i znanstveni radnik, profesor na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu, pater Toma Vereš O. P. Njegovi su prijatelji i učenici priredili zbornik njemu u čast i naslovili ga »Ljubav prema istini«. Naslov zbornika je već točna oznaka cjeline onoga što je prof. dr. Vereš kao učitelj mudroljublja *studiosus sapientiae* ostvario.

Kada je riječ o istini, riječ je o cjelini kojoj se zasigurno ne može (i ne smije) pristupiti samo parcijalno i površno. Riječ 'istina' provocira, nadražuje i podvaja čovjekov duh. Danas mnogi žele ostati samo tražitelji. U kulturalnim oblicima našega vremena vlada averzija već prema samoj riječi — istina. Tko traži istinu i neumorno je navješćuje, proglašava se fanatikom i protivnikom tolerancije i dijaloga. No kao što između biti i ne biti ne postoji treće, tako ne postoji više ili manje istinito. Razlika između istine i laži nikada nije samo gradualna. Suprotnost istinito—lažno ne dopušta »sivu zonu«. Profesor Vereš je na taj način istinu pronalazio i dijaloški za nju svjedočio.

Što je za profesora Vereša dijalog? Dijalog je za njega, shodno izvornom značenju grčke riječi *dia-legein*, raz-govor u kojemu dva ili više sugovornika kažu tko su, što su i što namjeravaju učiniti. Dijalogizirati u tom smislu ne znači apstinirati od istine. Zasigurno cilj je svih nazora i pogleda na svijet i život, svih po-

litičkih, kulturnih i društvenih sustava — da se čovjek što više približi čovjeku, da jedan drugoga što više poštuju — kako bi cjelokupan život postao što snošljiviji, istinskiji i bolji.

Priredivač zbornika u čast profesoru Verešu s pravom u predgovoru parafrazira riječi Tome Akvinskoga i piše: »Dolikuje da budemo zahvalni svima koji su nam pomogli na putu do spoznaje istine, na putu traženja i stjecanja velikoga blaga istine.« (str. 9).

Zbornik sadrži 27 studija. Na kraju svake studije nalazi se sažetak na jednom od stranih jezika kako bi napisano postalo pristupačno zainteresiranima i izvan Hrvatske. Autori sabranih studija, prijatelji i učenici profesora Vereša, laici su i klerici iz domovine i inozemstva — Njemačke, Francuske, Italije, Austrije, Švicarske i Vatikana; mješovite su dobi no većinom ipak mladi od 50 godina. Među njima je 10 dominikanaca, 8 isusovaca, jedan dijecezanski svećenik, a ostalo su laici. Većina autora predaje, predavala je ili je u kontaktu s Filozofskim fakultetom Družbe Isusove u Zagrebu gdje je prof. Vereš predavao.

Zbornik je podijeljen u tri cjeline. Prvi dio je naslovljen »Slavljenik i njegovo djelo. Riječ je zapravo o prikazu slavljenikova života i djela kojem je pridodana iscrpna bibliografija Vereševih radova.

Drugi dio naslovljen je »Toma Akvinski i njegovo djelo«. Tu su studije o Tomi Akvinskome, odnosno o problemima u njegovoj filozofiji: o metafizici, o spoznaji Boga, o djelovanju, o političkoj filozofiji.

Treći dio zbornika nosi naslov »Povijesna dimenzija Akvinčeva djela«. U tom se nizu studija uspoređuje misao Tome Akvinskoga s drugim filozofima i sustavima filozofiranja od Heraklita, Platona, napose Aristotela, preko tradicije staroga kršćanskoga Istoka, arapske filozofije, Alberta Velikoga, Ivana Duns Scota, Luthera — sve do Marxa, Maritaina i domaće filozofske tradicije.

Zbornik predstavlja izvrstan uvid u stanje filozofije inspirirane mišlju Tome Akvinskoga, a inspiriran je kršćanskom tradicijom traženja i pronalaženja Istine u sjeni vjere i razuma.

Ivan KOPREK

Iris TIĆAC, *Uvod u etičku misao Dietricha von Hildebranda*, Rijeka: Teologija u Rijeci, 2001., 285 str.

Knjiga »Uvod u etičku misao Dietricha von Hildebranda« zapravo je prerađena doktorska disertacija gospođe Iris Tićac — obranjena na Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu. Riječ je o znanstvenom prikazu etičkih postavki, u svijetu i u nas na žalost još nedovoljno poznatoga i priznatoga njemačkog filozofa kršćanske provenijencije D. von Hildebranda.

Knjiga govori o etici. Termin »etika« je inflatoran i u tome problematičan. Danas je »etika« za mnoge samo »paleonim« ili »staro ime« koje je strategijski zahrdalo i koje zahtijeva novo tumačenje. Čitajući Hildebranda, autorica obzlaže bit etike kao takve.

Zasigurno, rijetko je koji filozof u prošlom, dvadesetom, stoljeću pružio tako obuhvatan, a nadasve jasan opis biti etičkoga fenomena kao što je to učinio upravo Hildebrand — jedan od najistaknutijih predstavnika škole fenomenološkoga realizma i etike vrijednosti.

Činjenica je da su danas u krizi ne samo vrednote (njihovo shvaćanje i utemeljenje) nego i humanističke znanosti kao takve. Čini mi se da je to i bio jedan od ključnih motiva da se gospođa Tićac upusti u istraživanje Hildebrandove misli.

Ključ za čitanje Hildebrandova djela autorica je prepoznala već u prolegomeni njegove »Etike« u kojem je on sam pozvao čitatelja da strpljivo slijedi njegove analize i promisli, odnosno domisli njegove zaključke. A Hildebrand se zaustavlja pred realnošću, pred onim da-

nim. Zaustaviti se pred tim, uzeti dano ozbiljno kako nam se nudi u iskustvu, u krajnosti znači postati svjestan i onoga zadanoga.

Prihvaćajući ovaj Hildebrandov poziv, autorica se u svojoj knjizi odlučila za imanentno tumačenje njegovih etičkih postavki, tumačenje koje ulazi u bit njegove misli i tu slijedi njegovu vlastitu metodu. U tom se smislu i nije željela opterećivati povijesnim analizama i paralelama, nego je samo iznutra pokušala proniknuti u Hildebrandov sustav.

Knjiga je podijeljena u pet poglavlja. Postoji, primjećuje dr. Tićac, duboko jedinstvo između Hildebrandovih spoznajno-teoretskih temelja i njegovih izvoda na područje praktične filozofije ili morala (odnosno etike). Prvo je poglavlje naslovljeno »Fenomenologija spoznaje D. von Hildebranda«. Spoznajna teorija daje etici epistemološki instrumentarij, potreban za postizavanje uvida u nužne bitnosti morala.

Ako je pak govor o moralu, onda je najprije riječ o vrednotama. Stoga se drugo poglavlje »Fenomenologija vrijednosti« usredotočuje na analizu vrednota u Hildebrandovoj filozofiji. Analiza biti vrijednosti, odnosno »Odgovor na vrijednosti« kako je naslovljeno treće poglavlje knjige, obuhvaća suptilnu analizu specifičnosti čudorednoga vrijednosnog odgovora, odnosno uvid u njegovu narav. U četvrtom poglavlju naslovljenom »Sfere čudorednosti u svjetlu odgovora na vrijednost« autorica pokazuje na koji način Hildebrandova primjena kategorije vrijednosnoga odgovora na čudoredno djelovanje otvara nove perspektive u postavljanju pitanja o nositeljima moralnih vrijednosti, o analizi biti, o formalnim i materijalnim uvjetima čudorednoga djelovanja, o odnosu situacije i vrijednosti odnosno o biti kreposti. Napokon, peto poglavlje s naslovom Hildebrandova osobnost u svjetlu vrijednosnog odgovora predstavlja originalni pokušaj dr. Tićac da iz Hildebrandovih